Ч. 27 (12.976). Львів, субота 6. лютого 1932. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	14·00 „
Піврічно	25·00 „
Річно	48·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Женевський рапорт.

(Від нашого кореспондента.)

Женева, 30 січня 1932.

I. ВРАЖІННЯ З ЗАСІДАННЯ РАДИ СОЮЗУ НАРОДІВ З 30. СІЧНЯ 1932.

Сидимо на журналістичній лаві, на засіданні Ради Союзу Народів. Розпочалося воно кілька хвилин після 10 години, серед звичайної раішньої метушні. При вході розділили журналістам сьогоднішний порядок нарад; як цього й треба було сподіватися, прийшла нарешті на чергу й наша справа — на 6-ій точці порядку поставлена „Охорона меншини в Польщі: Петиції щодо положення української меншини в Польщі. Референт — представник Японії“.

Так оце цього холодного, сірого, женевського ранку славетна женевська установа має нарешті, після $1^1/_2$ року надуми, сказати що вона думає про експедиції польського війська і поліції в українські села й місточка Східної Галичини в осени 1930 року.

Що саме скаже цей високий трибунал міжнародньої моралі?

Коли судити по чуткам, які ми призбирали цього ранку по кульоарах, це має бути ні менше ні більше, а відкинення пацифікаційних жалоб, наших і англійських, і приняття польського „штандпункту“. Чи правда воно, поживемо й побачимо — за яку годину часу.

Якщо воно правда, то правда також, що заслуги цього несуть на собі передовсім три дипльомати: референт японець, член Ради Кольбан (норвежець) і голова меншинної Секції Союзу Народів Аскарате.

Чому японець — проти свого переконання, бо він про дійсні відносини гаразд поінформований — пішов за побажаннями п. Залеського, дуже легко здогадатися. На черзі цеї Ради, тай кількох попередніх тай, безсумнівно, ще багатьох майбутніх, стоїть також справа китайських жалоб проти японського наїзду на Манджурію; отже в справі цій — щоб там про це й не лебеділи наші далеко-східні „політики“ і „знавці“ — Японія грає на велику скалю таку саму з політичного й морального погляду ролю, що грала Польща в Східній Галичині від 1920 р. взагалі, а в осени 1930 зосібна. Як низько-б і цінити т. зв. політичну честь і сумління членів Ради, а таки нема сумніву, що в душах своїх усі вони осуджують по заслузі діяльність Японії. Нічого лекшого не було п. Залеському, як тільки обіцяти японському представникови в китайській справі польський голос. Далі — легко здогадатися.

Що п. Кольбана, колишнього директора меншинної Секції і теперішнього париського посла Норвегії, п. Залеський пильно „поінформував“ ще підчас листопадової сесії в Парижі, про це наш кореспондент мав тоді зовсім певні відомости; з дружньої сторони нам тоді й радили довірочно, щоби старатися відложити нашу справу аж до весняної сесії 1932, на якій місце п. Кольбана має заняти сам норвеський міністер закордонних справ — вже хочби тому менше схильний для інформацій польського члена Ради, що він для своєї особистої карієри не потребує польського голосу. В чому тут особиста карієра — поспитаєтеся? Воно тут — „притча во языцїх“: Сер Дремонд уступає зі становища генерального секретаря Союзу Народів, (оплачуваного місячно гарненькою собі платнею 150 тисяч золотих франків!); кандидатів на цю посаду є очевидно чимало, а серед трьох найнадійніших є п. Кольбан, далі п. Аскарате, ще далі еспанець (теж член Ради) п. Мадаріяга.

Кольбан, Аскарате, Мадаріяга! Без однозгідности всіх членів Ради секретарем стати не можна; до однозгідности треба очевидно й польського голосу. Отже...

Казали колись французи з галянтного XVIII-го століття: „Шукайте за жінкою“, коли хочете зрозуміти глибші психольогічні мотиви важних людських рішень. „Ударте по кишені“ — треба сказати сьогодні, в епоху здихаючого фінансового капіталізму, коли хочете зрозуміти психольогічні мотиви переважної більшости сьогоднішніх діячів західної Европи.

Година 11 минула; засідання тягнеться далі: відчитування приготовлених рефератів, проголошування (з паперу) заздалегідь приготованих промов — звичайна тутешня машина.

Година 12, і на чергу стають пацифікаційні жалоби. Цікавість велика і то нетільки серед безпосередньо заінтересованих.

Голова, Бонкур, дає голос референтові, японському послові з Брукселі, п. Сатові. Цей має перед собою здоровий собі зшиток (18 сторінок машинового письма); швидко перекидає кільканацять сторінок цього реферату, зупиняється на главі „висновків“ тай прохає одного із секретарів-перекладчиків відчитати ці висновки (їх є чотири) Раді і публиці.

II. ЧОТИРИ ТОЧКИ РАПОРТУ.

Секретар читає голосно, по французьки, тай зараз після перших речень першого „висновку“ безмірне остовпіння обхоплює присутних журналістів, публику тай навіть декількох членів Ради — тих очевидно, котрі ще не втаємничені в усі закулісові переговори, які трохи не до останньої хвилі товклися біля цеї нещасної справи. Люди вірити своїм вухам не хотять, простягають голови в напрямі читаючого, питаючи одні одних чи добре почули і що воно таке, багато чужих кореспондентів англійських, німецьких, переміняються півголосними оцінками:

— Нечуване!

Як Союз Народів Союзом і як Рада Радою, такої живої реакції на меншинний реферат тут ще ніколи не бачили.

Серед членів Ради, півколом розміщених на підвищенні, наявно помітна збентеженість і ніяковість. Навіть п. Залеський серед цеї атмосфери тратить свою задоволену міну і спускає очі. А секретар голосно читає далі іменем косоокого дрібного, жовтавого японця. Слухаймо і зараз-же перекладаймо слово за словом цей кучерявий — також із стилістичної сторони — виріб:

„1. Предложу Раді потвердити і пристати до тези польського уряду наскільки воно відноситься до небезпеки, яка виринулаб, якби позволити, щоби систему охорони меншин Союзом Народів уживано в ціли пропаганди, злозичливої державі, в користь тверджень тенденційно невірних. Я міг би навіть додати, що студія, яку я зробив над документом до цієї справи, заставлює мене вірити, що не всі ті документи є свобідні від такого закиду.

„2. Подрібні інформації, доставлені польським урядом про загальне положення української меншини, а саме ті, які приніс меморіял з 6 квітня 1931, видаються мені здатними відсунути думку, що буцімто був у польського уряду намір переводити супроти української меншини систематичну політику гнету й насильства. Ця увага видається мені особливо важною, бо вона позволяє оцінити справжню досяглість, яку треба прикласти до конкретних фактів, що повинні на мою думку бути предметом розгляду Ради.

„3. Розгляд документів, представлених Раді, позволяє сконстатувати, що терористична й революційна акція була пущена в рух на території Східної Галичини підчас літа 1930 деякими організаціями націоналістичними українськими, і видається моїм обовязком висказати живий жаль, що бачимо акцію такої натури замішану в охорону меншини Союзом Народів. Рада не залишить оцінити важкі несуразности, які можуть випливнути з такої манери поведінки, тай не захоче полишити без виразного і формального осуду кожну спробу, з котрого боку вона-б і не йшла, що силкувалась би обезпечувати насильством і терором пошану прав меншинної людности.

„4. Коли навіть не входити тут у подрібну аналізу кожного з численних фактів, що є предметом окремих жалоб, підданих Раді, то булоб неможливим не розпізнати познаки ситуації, яка — дарма що часова — напевне не була згідна з запоруками, які хотів запевнити в користь меншин договір, що установив систему охорони Союзом Народів. Я вже висказав свої почування щодо починів такої ситуації, нетільки жалюгідних, а й осудимих, одначе я хотів би зараз-же додати, що ці почини не моглиб оправдати таку поведінку властей, яка виявляється з інформацій доставлених Раді. Я радий, що можу до цієї теми повідомити Раду, що сам польський уряд, свідомий своєї відповідальности і жадний успішно оберігати свої справжні інтереси, не занедбав приклади кари, які безперечно повинні послужити на те, щоб уникнути віднову таких подій, якими оце займається Рада. І справді, військові суди засудили одного офіцира і деяку скількість жовнірів на кари від 4 до 18 місяців вязниці; 11 старшин поліції і сотню агентів засуджено на ріжні кари дисциплінарні; з них вісім старшин і вісім агентів прогнали зі служби. З другого боку неможливо мені не висловити жалю, що польський уряд не міг признати можливим ухвалити відшкодування невинним елементам людности, які моглли бути жертвами надужить.

„Заява, зроблена на бюджетовій комісії польського сойму міністром внутрішніх справ 16. січня 1932, видається мені корисним знаком політики, яку польський уряд наміряє знов приняти супроти української меншини. Я хотів би висказати найгарячіші побажання, щоби польський уряд з необхідною постійністю придержувався цієї лінії поведінки, тай щоби політика замирення, яку він має в намірі, стрінулася із зрозумінням, надиханим щирим духом льояльности, з боку інтересованої людности і її представників. Оце необхідна умова того, щоби ця політика могла принести овочі, які ми всі від неї вижидаємо.“

Подяка.

Високоповажаним Панам Оборонцям д-рові І. Білякові, д-рові М. Волошинові і д-рові Л. Ганкевичові за їх світлу, достойну й безкорисну оборону української справи складають у найбільшій пошані щиру, прилюдну подяку

Д-р І. ЗАВАЛИКУТ.
о. Л. КУНИЦЬКИЙ.

III. ПРИКМЕТИ ЖЕНЕВСЬКОГО ДИПЛЬОМАТИЧНОГО СТИЛЮ І МОВИ.

Ми нарочно переклали — підкреслюючи деякі місця — оці висновки реферату слово за словом, не жахаючись варваризмів і стилістичних недоладностей, щоби дати українському читачеві приближений бодай посмак мови оригіналу, яка є особливою, питомою мовою женевських промов, заяв і публікацій, „мовою Союзу Народів", яку читати і справді розуміти можна навчитися тільки згодом. У цій притишеній, позакручуваній, натяковій мові слова і вислови мають інше значіння, ніж у звичайному життю. В ній злочин ніколи не називається злочином, безправство безправством, погорда погордою — особливо, коли мається на увазі котрусь з держав, члениць Союзу. Тут обурення і ганьби не висловлюють ніколи. Тай приказів тут ніколи не дають: бо ніхто не обовязаний слухати приказів Союзу, позбавленого всякої виконної сили. Місце суворих осудів займає тут „жаль", чи то пак „живий жаль", а місце приказу „побажання" чи то пак „найгарячіші побажання". І так далі. Внаслідок такої мови, зложеної з полутонів (можливо навіть, що інакшої мови в куртуазійних взаєминах між скоботливими і перечуленими ріжноманітностями національними й державними і бути не могло би!) передовсім такий, що зредаґовані в цій мові тексти щойно в читанню, і то уважливому й кількакратному, дістають свій справжній змисл і свою справжню вагу. Натомість коли ви тільки прислухуєтеся швидкому відчитуванню таких текстів, то ці рафіновано нанизувані півтони і натяки майже завжди викликають у слухача враження інакше, ніж те, яке автори штудерно, полутайно чи навіть підступно туди повкладали. Так було й цим разом. Коли ми почули перші речення „висновків" (пристати на тези польського уряду), то досада хопила нас за горло і не позволила нам розжувати зерна оріщків які принесло дальше голосне й швидке відчитування і які є суттєвими для рішення процесу проти пацифікації. Та не тільки нас хопило перессердя, а й наших сусід і товаришів-журналістів з ріжних країв. І не тільки їх, а й неодного із самих членів ради — вислів тому дав ірляндець п. Лістер.

IV. ГОЛОСИ ІРЛЯНДЦЯ, АНГЛІЙЦЯ, НОРВЕЖЦЯ І НІМЦЯ В ДИСКУСІЇ НАД РАПОРТОМ.

Ще не було покінчене відчитування, коли ірляндець підніс руку до голосу. І він перший, голосом явно подражненим, коротко й різко дав вислів свому немилому враженню від реферату.

— Я щасливий, казав він, що при кінці реферату я почув, що положення, яке достойні віри свідки схарактеризували жалюгідним, поправилося. Бажаю я дальшої поправи. Я хотів був забрати голос до поодиноких точок; одначе зробила мені це неможливим обставина, що реферат, всупереч давному звичаєві, доручено мені тільки-що, а не кілька днів наперед, наслідком чого я навіть прочитати його не міг. Мушу проти цього на майбутнє застерігтися рішуче.

Після цього застереження, на яке референт при кінці відповів, перепрошуючи, що оконечну згоду щодо змісту реферату й висновків осягнено лише пізно в ночі перед самим засіданням (слухайте! слухайте!), довшу промову сказав *льорд Сесіль*, котрий заняв був місце п. Гендерсона в проводі Комітету Трьох. Стенограми усіх промов подамо окремо, тут обмежимося тільки на короткому зазначенні головних моментів її змісту.

— Крайно жалюгідні надужиття викликали живий відрух у моїй країні, казав старий льорд. Висказуючи признання польському урядові за *покарання* винуватих органів, мушу висловити *найживіший жаль, що жертви не одержали відшкодування*, тай прошу польський уряд ще раз взяти під увагу відшкодування тай міри, які на будуче зробили би неможливим поворот таких фактів. Останнє тим більше потрібне, що є автентичні вісти про таке жорстоке поведення з політичними вязнями, що цілий культурний світ від них здрігається. Найкраще булоб розглянути жалобу на знущання у вязницях вкупі зі справами, які оце стоять на черзі нарад.

Кольбан (норвежець) з припоручення свого міністра, котрий був членом Комітету Трьох, прилучується до слів льорда Сесіля тай особливо настає на відшкодування жертв пацифікації.

Представник Німеччини п. *Вайсзекер*, котрий теж був заскочений рефератом, під першим враженням відчитуваних висновків проголосив кілька коротких — та яких твердих — слів:

— Світова опінія свого часу висказала свій суд про інкриміновані події, — вона вискаже свій суд також про цей реферат.

П. *Залеський* відчитав свою подяку референтові і свою, заздалегідь приготовану, притику Англії і льордові Сесілеві: Польща, мовляв, наче В. Британія, теж має свою Індію і своїх терористів і теж пацифікує...

Старий *льорд* не признав потрібним почути цю притику. Якби на його місці сидів п. Гендерсон, то нема сумніву, що він був би відповів польському міністрові — хоч би короткою вказівкою на освободження Ірляндії і інших домінія та на автономію Індії.

Та п. Гендерсона не стало.

V. ДІЙСНИЙ ЗМІСТ І ЗНАЧІННЯ РАПОРТУ.

Відсутність п. Гендерсона, котрий мав намір по свому — тоб-то не в тоні і мові Союзу Народів — вивести на Раду не тільки пацифікацію, а й справу виконання договору про автономію, була першою причиною, чому осуд виновників, вищих і нижчих, пацифікації з осені 1930 року вийшов таким — щоб і не сказати — блідим, тай чому п. Залеському після всяких, хоч важких та довгих заходів, кінець кінців вдалося відхилити від Варшави прикру поразку, яка над нею висіла більше року. Одначе хоча осуд у рефераті п. Сато і стилізований можливо як найогляднїше, то осуд цей все таки там недвозначно проголошений не тільки для буцім-то вже покараних органів, а й для уряду, який (точка 3-я) „напевне" нарушив договір, та який не може навести нічого, що „моглоб оправдати таку поведінку властей". Референт — усе в своїй „мові" — пригадує Варшаві її „відповідальність", вимагає від неї запорук на „уникнення відднови таких подій" в майбутньому; він досадно — знов у своїй „мові" — осуджує відмову самозрозумілого в культурному світі відшкодування жертвам; він тим самим недвозначно висловлює побажання (потверджене всіми іншими промовцями тай одноагідною ухвалою Ради) дати жертвам відшкодування. Він, правда, виключає „систематичну" політику гнету і насильства, але тільки: „систематичну". І так далі: дуже кладу на серці нашій публиці уважно, дуже уважно перечитати і проаналізувати висновки п. Сато. Коли наші противники є (або вдають, що є) захоплені тим, що ціною безконечних зусиль вони там „здобули", — то це їх справа. На всякий спосіб радість їх, правдива чи удавана, означає, що вони сподівалися чогось далеко суворішого, що ждало їх від п. Гендерсона.

Наша сторона може супокійно і твердо собі сказати, що в Женеві ми осягнули все, що в особистих і зверхніх обставинах даного моменту там можна було осягнути. Це перша наша перемога на інтернаціональному ґрунті — перша, за якою повинні піти і дальші.

І нехай ніхто нам не каже, що в Женеві нам плюнули — як було перше враження від слухання лектури висновків — в очі, та що ми тепер кажемо собі, що це дощ падав. Отже ні! Світ має і матиме про 30. січня 1932 р. зовсім інше враження.

Сильвестер Залізський.

Японський уряд вияснює.

ЛЬОНДОН, 4. I. ПАТ. „Таймс" оголошує розмову свого кореспондента в Токіо з японським міністром закордонних справ Йошізавою: Японський уряд розріжнює виразно конфлікт у Манджурії та події у Шангаю. Доки ця ріжниця не буде признана, наша політика, говорив міністер, буде предметом непорозуміння. Японські інтереси в Манджурії є з економічного і політичного погляду першорядні. Наша ситуація в Манджурії є для нас питанням життя або смерти. В Шангаю наші інтереси подібні до інтересів інших держав. Одиноке наше бажання вести спокійно торговлю й забезпечити наших громадян та їхні леґальні підприємства. Не маємо в Шангаю ані територіяльних ані політичних амбіцій. Вбивство японського духовного і стаття в органі Куомінтану, що зневажає нашу цісарську родину, було кульмінаційною подією. Щоби привернути спокій, годимося на всяке розумне порозуміння на чесних умовинах, чим маємо на думці, щоби, заки відкличемо наші війська, безпека наших громадян була загарантована відкликанням китайських військ. Інших домагань не ставимо.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. ЛЮТОГО 1932.

ДУДЛЕЙ ГОЙС. 3)

Бандитська історія.

Гентер доглянув два мули, що тягнули старовинну гармату з широчезним дулом, калібру, вживаного давніми часами до бомбардування мурів. Була це імовірно старовинна памятка з давніх китайських воєн, збережена на спомин в якомусь дворищі або може в святині, а тепер заграблена бандитами.

Мері Брайс здіймила окуляри і стала їх чистити, вибалушивши очі на той цікавий предмет артилерійського мистецтва.

— Коли я відокремився від генерала Тай-Фонга, — почав ватажок бандитів вже лагіднішим тоном, — я не міг роздобути модернішої артилерії. Але і ця в потребі може знаменито придатися. Набита порохом і камінням може вона на шматки розірвати людину привязану до її дула.

При тому очі бандита звузилися до усмішки і солодко глянули в сторону бранців, наче б те, що він сказав, було для них добродійством.

— Вельми цікаво, — сказала незбита з пантелику Мері Брайс.

— Вельми! — притакнув бандит саркастично. — Коли до трьох днів не складуть викупу, ви самі переконаєтеся про прикмети тої гармати.

Фуен-Лінг виголосив якийсь приказ і в тій хвилині прибігло кілька його посіпак, які під загрозою крісів завели бранців до не цілком ще зруйнованої халабуди, а надвору якої поставлено сильну сторожу в чотири люда.

Зітхаючи від полекші, кинулася Мері Брайс на долівку.

— Бодай стільки добра, що можемо відпочати, дарма, що доля наша вказує на небеса, — сказала.

— Щось не дуже подобається мені містер Фуен-Лінг. Догадуюся, що мати його мусіла не скупити йому березової каші, коли ще був малим. Ах, якжеж то ви зле зробили, що не лишили мене саму, молодий чоловіче. Вони там у Чав-Єні не годні зібрати такого викупу.

Її спокійна і вибачлива добродушність перейшла і на Гентера, і він перенятий подивом, відповів:

— І я не вірю в те, щоби вони прислали викуп, але маю надію, що може Сологой спроможеться на якийсь порятунок.

Вона оперла свої грубі плечі об стіну халабуди і заплющила очі до сну, тоді як Гентер видрапався трохи вище, поліз до отвору, що заступав віконце; звідтам слідив він за рухами Фуен-Лінга, як той видавав якісь прикази своїм підвладним. Ватажок бандитів мав і надалі ту саму принадну ґеніяльність у поведінці, не людську, а котячу ґеніяльність.

У перших двох днях полону стало Гентерові ясно, яким то способом товаришка його зуміла вдержати свою місію у прегарному стані за двацять літ. Добродушна і зовсім невразлива, дивилася ця жінка на безголовя і воєнний хаос довкола неї і в краю як на якусь комічну оперу. В оповіданнях її було повно комічних і абсурдальних анекдот про життя манджурських військових старшин і воєнних наставників, про війну серед війни, про якусь битву, що припинилася через напрасний дощ, який розігнав вояків, про войовничого мандарина, що приїхав до Магоґану у модній кареті з військом із старовинними рушницями та з приладом до кресання вогню і таке інше.

— То був собі кумедний чудак, той мандарин, — розказувала Мері Брайс. — Він напав на мене з шаблюкою в руках та я жбухнула йому із сифону содової води межи очі, чим він так перепудився, що накивав пятами, думаючи, що це якийсь дуже небезпечний воєнний інструмент. Ці китайці, вони всі як діти, дурненькі та нечемні діти.

Гентер похитав головою.

— Я не назвав би їх дітьми. Подумайте лише про ту безприкладну різню, яку вони заводять при кожній найменшій нагоді...

— Ох, над тим пожалься Боже — притакнула Мері Брайс. — Але тут треба зважити, що життя в краю з трьома сотнями міліонів душ мусить бути дешеве. Тут все дешеве. Знаю кількох таких китайців, що заробили в північній Австралії по кілька соток долярів на роботах, вернули з тими грішми домів і живуть собі вигідно, мов князі.

— Отжеж, якби так Фуен-Лінг діждався того викупу...

— Він став би мультіміліонером — докінчила Мері Брайс. — Та він того не діждеться надарма. Ох, якжеж мені жаль, що ви мене не лишили!

(Продовження буде)

Свято державности в Берліні.

Берлін, 1. лютого 1932.

Рік-річно справляє „Українська Громада" в Берліні роковини наших памятних історичних подій, м. і. листопадове свято та свято проголошення української державности і злуки Східної та Західної Української Республики. Донедавна ці свята святкувала берлінська кольонія у свому тіснішому, українському гурті й рідко коли просила своїх ближчих знайомих не-українців. Але останні часи виявили потребу вийти із тісних рямок родинних обходів і використати наші державні свята для поширення наших самостійницьких і державницьких ідей між ширшими колами місцевої впливової інтелігенції та чужої еміграції. І от від двох уже літ „Українська Громада" уладжує свої свята і для чужої публики, пристосовуючися вибором тем і формою виступів до місцевих обставин і вимог. Треба признати, що всі дотеперішні публичні виступи, зокрема обидва останні листопадові свята, випали вповні добре, зібрали доволі багато доброї чужої публики та знайшли відгомін у місцевій берлінській пресі.

І останнє свято проголошення української державности, яке українська кольонія святкувала в пятницю, 22-го січня, пройшло гарно й успішно, хоч з огляду на невеликі фонди, якими орудує „Українська Громада", не можна було розвинути належної пропаганди. Свято відбулося в гарній салі „Ляндвер-Касіно" й зібрало понад сотню своїх і чужих, між якими було багато визначних і впливових осіб, представників більших організацій і товариств та делегатів чужих національних груп, болгарів, хорватів, литовців, грузинів, азербайджанців, туркестанців і ін.

Свято відкрив відповідною промовою голова „Української Громади", д-р **Кузеля**, в якій відзначив велике значіння нац.-державних свят для недержавних націй та подякував гостям за чисельну участь. Головний реферат виголосив д-р Ігор **Лоський**, що яркими словами змалював змагання українського народу. Другий з черги реферат **Р. Ярого** був присвячений сучасному положенню українського народу та значінню української справи для розвязки актуальних европейських проблем. Низку рефератів закінчив відомий старий прихильник українського руху, ред. Аксель **Шмідт**, змістовою промовою про значіння України для Німеччини й німецького народу.

Після реферату забрав слово один з останніх офіціяльних референтів для справ української культурно-просвітної праці в таборах полонених у Вецлярі, Зальцведелі й Раштаті, підполк. барон **Вірц** і побажав українцям дальших успіхів у визвольній праці. Бувший державний секретар для меншин у Румунії, д. Л. **Короді**, висловив українцям бажання від німецьких меншин, до яких прилучився від берлінського „Інституту меншостевих справ" і його директора, д-ра Бема, д-р фон **Гарпе**, що між іншим підкреслив европейське значіння української проблеми.

Особливе зацікавлення і враження викликала довша, сердечна промова в англійській мові професора саскачеванського університету (в Канаді), Г. **Симпсона**, якому голова „Української Громади" передав щиру подяку для всіх канадійців, що так щиро занялися українською справою перед Лігою Націй.

Дуже сердечний привіт зложив українцям представник хорватських організацій, д. **Льорковіч**, що промовляв від 6.000 зорганізованої хорватської академічної молоді.

Голова грузинської кольонії у Берліні, **Чулюкідзе**, запевнив присутніх за свою організацію та за інші заприязнені кавказькі організації, що всі симпатії Кавказу стоять на боці української визвольної боротьби, від успіху якої залежить доля всіх національностей Східної Европи.

Горячу промову в обороні українських державницьких змагань виголосив теж делеґат Туркестанців д-р **Шакір**, а накінець зложив українцям щирі бажання **литовський** представник. Відомий прихильник українців, болгарський ґенер.-консуль Д. **Йоцов**, що задля недуги не міг прийти на свято, прислав щирий привіт на письмі, подібно як і багато інших запрошених, що з якихнебудь причин не могли прибути.

Свято закінчилося товариською гутіркою, що протягнулася поза північ. Треба вкінці згадати, що на святі були теж наші земляки з Канади і Франції та що загалом зійшлися були на це свято українці ріжних партій і поглядів.

——о——

В обороні рідної землі.

Промова сен. Юліяна Павликовського, виголошена на пленарному засіданні сенату в дні 28. січня 1932 р. при дебаті над новелею до закону з 11. серпня 1923 р. про обсяг ділання міністра земельних реформ і про організацію земельних управ та комісій.

(Докінчення.)

„ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ЗЕМЛІ" НА СЛОВАХ І ДІЛАХ.

Вже досі напуючі відносини в міністерстві земельних реформ і підчинених йому установах, вказували нам на те, що велика ідея демократизації землі у відношенні до українського народу була лише великим політичним атутом, який бив в природні й історичні права та в господарські потреби українського народу.

На українській національній території спарцельовано і скольонізовано, почавши від 14. вересня 1919 року до нинішнього дня, поверх одну третину всього запасу землі, з якої тільки незначний відсоток дійшов до рук місцевого хліборобського люду. Це сталося, не вважаючи на те, що весь запас землі нашої батьківщини є далеко невистарчаючий, щоби розпарцельований між місцевих хліборобів, міг заспокоїти голод землі тільки одної третини економічно несамостійних господарств. На жаль, є їх загалом около один міліон одиниць! Кожний гектар землі нашої території, який перейшов в руки цивільного чи військового кольоніста, спровадженого з Заходу поза меж нашої території, поважно нарушив господарські потреби місцевого хліборобського люду *без огляду на віру і на народність*. Спосіб, в який переведено цивільну чи військову кольонізацію, свідчить про те, що аграрна реформа в Польщі, ведена від 1. вересня 1919 року, мала і має високо-політичний характер, навіть, коли взяємо під увагу критику польських економістів, що очевидно, залишаємо на боці обставину, що в XX. столітті, в добі права нації — не можна оперувати методами Суллі чи Веспазіяна, бо поняття Ager publicus не істнує.

Метою тої аґрарної реформи було в першу чергу, перещіпити якнайбільше число польського населення з корінної Польщі на українські землі, щоби ось так *змінити етнічне обличчя українських національних земель*. Призабуто зовсім про мету аґрарних реформ в ділянці наділів землі, про яку говорить 6 1. законів про переведення аґрарної реформи — в першій добі закону з 20. липня 1920. і потім закону з 28. грудня 1925. Аґрарна реформа мала витворювати самостійні, економічно сильні, самовистарчальні рільничі варстати, щоби поправити аґрарну структуру наших сіл і забезпечити селянським господарствам можність розвою їх продуктивности.

Так ведена земельна реформа допровадила вправді до *незначних* змін у етнічнім складі нашої національної території, бо чейже годі помітно змінити український характер тих земель при рішаючій великій більшості українського народу, але зате довела вона до важких змін у господарській структурі, до дальшого поважного *зубожіння цілої місцевої хліборобської людности*. Cui bono?!

Земельну реформу на наших землях влада вела по думці політичних тенденцій земельної ухвали сойму-конституанти з 10. липня 1919 р. Ця тенденція виразно зазначилася серед тодішніх дебат і замикається в короткій тезі: *„Східні межі польської держави має виорати плуг польського хлопа...*

КРАХ КОЛЬОНІЗАЦІЇ НА ПРАКТИЦІ.

Кольонізацію ведено апаратом Головного Земельного Уряду, який одержав право землепорядкування на основі рішення ради міністрів з дня 1. вересня 1919, виданого на підставі закону з дня 2. серпня 1919, а також апаратом міністерства земельних реформ, на основі липневих законів з року 1920, про устрій земельних урядів і комісій і про аграрну реформу, як рівнож на основі тепер обовязуючих законів з 11. серпня 1923 р. і закону з 28. грудня 1925. про переведення аграрної реформи. Ведено її також надавчими комітетами, які займались військовою кольонізацією на основі закону з 17. грудня 1920 р.

Вся та кольонізація скрахувала під господарським оглядом. Господарські наслідки кольонізації — як признають це й польські економісти — є відемні! Кольонізація, ведена в політичних цілях, *заломалася під гнетом твердих економічних умовин*. Кольоністи, які осіли на українських і білоруських землях, вже 1926-27 рр. не були в силі з доходів землі платити ні капіталу, ні відсотків від сум, позичених на закуп землі. В лютім 1927 р. ствердив це компетентний в тих справах проф. Здіслав Людкевич на зїзді дрібного хліборобства, скликанім президією ради міністрів у Варшаві. Вже тоді, згідно з обчисленнями проф. Людкевича, кожний гектар землі кольоніста, що користувався кредитом, був обтяжений 140 золотими в золоті річно на амортизаційні рати. Згідно з моїми обрахунками весь перес. дохід брутто з рільного господарства з гектара площі виносив тоді 110 золотих в золоті... Тепер цей дохід не сягає навіть половини обчисленої на той час вартости. *Скрахували теж наміри і надії політичні*. Силі кольоністів простиставиться на „окраїнах" поважне розпалення настроїв місцевого населення. Але урядові чинники легковажать собі й обставину, чи сусідство зі Сходу відповідне для таких експериментів!...

Від тепер керма у суспільно-господарських справах, звязаних із земельною реформою мала опиратися явно в руках наскрізь політичного чинника та має бути залежна від його концепцій і волі. Це дуже невеселі гороскопи для господарських і політичних справ на „окраїнах"...

ЗАПОВІТИ МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Ми свідомі того, що за хвилину більшість Високої Палати ухвалить новелю до закону, над якою тепер дебатуємо. Суспільно-господарські проблеми, звязані з аграрною реформою, будуть віддані під переможний вплив міністра внутрішніх справ...

Урядовій більшості, яка своїми голосами рішить цю справу, позволю собі пригадати засадниче становище її вождя, яке він зайняв в інавґураційній промові при відкриттю сойму-конституанти в дні 9. лютого 1919. Тоді то з його уст впало гасло: *„Аграрна реформа буде переведена в Польщі згідно з духом великих демократій Заходу"*

Не знаю, чи кольонізацію української національної території, що в додатку терпить від рільничого перенаселення, можна вважати методою „згідною з духом демократії". Думаю, що її можна назвати по імені, як засіб *політичного поневолення і господарсько-шкідливої дальшої пауперизації українського народу*.

Сучасній більшості Високої Палати лишаю оцінку, чи ця новеля, яка перебудовує теперішній виконавчий апарат земельної реформи на прибудівку міністерства внутрішніх справ, а з самої земельної реформи робить „поліційну реформу", відповідає колишнім гарним словам маршала Пілсудського.

Дальші бої в Китаю.

ЯПОНЦІ АТАКУЮТЬ ЧА-ПЕЇ.

ШАНГАЙ, 4. II. ПАТ. Вчора японські моряки знову атакували Ча-пеї дуже завзято. Японці силкуються, очевидячки, окружити китайські відділи й ізолювати їх. Густа мряка утруднює бомбардування з літаків. Всежтаки в міжнародній концесії впало кілька стрілен. Серед китайських відділів є значне число жінок, що озброєні та в одностроях беруть участь у боях.

БОМБАРДУЮТЬ ФОРТ ВУ-СУН.

ШАНГАЙ, 4. II. ПАТ. Американський кружляк Густон висадив на беріг відділ, зложений із 300 морських стрільців. Три японські кружляки знову бомбардують від рана форт Ву-сун. Від Ча-пеї доходить гук канонади, однак біля границі міжнародньої концесії бої припинились.

——о——

Дрібні вістки.

На основі статистичних даних число безробітних у Польщі дійшло 1. лютого ц. р. до 325.782 осіб, що дає зріст у відношенні до попереднього тижня на 6.420 осіб.

Мусоліні наказав вислати до Шанґаю кружляк „Трентік" і контрторпедовець „Есперо".

Із Мадриду повідомляють, що Єзуїти покидають в цілому краю свої осідки й колеґії.

В Дельгі арештовано Ґандієвого сина Девіваса.

З Гавру відчалив корабель „Парі", що везе членів анкетної комісії Союзу Народів до Манджурії.

Внесення націонал-соціялістів на заяву недовіря ангальтському урядові принято, наслідком чого уряд зголосив уступлення.

Жінки і діти американської й англійської народности покинули Нанкін, переносячись до Шанґаю.

Підчас останнього землетрусу в Сан-Яго на Кубі згинуло коло 1.500 людей.

Далекосхідні події й роззбройна конференція.

ЖЕНЕВА. 4. II. ПАТ. Гріана ситуація на Далекому Сході відсунула на дальший плян всякі інші теми в тутешніх розмовах. Наслідком цього зменшилося теж заінтересування роззбройною конференцією. Сьогодні зібралася комісія денного порядку конференції, щоб устійнити текст свого звіту для пленарного засідання конференції.

Відповідь мін. Перацького на промову сен. Макуха.

ВАРШАВА. 4. II. ПАТ. На вчорашньому засіданні сенатської скарбово-бюджетової комісії мін. **Перацький** відповідав на промову **сен. Макуха.** Міністр м. ін. сказав, що держава не буде ніколи заключувати умов із якоюнебудь групою горожан, зате всі закони та права горожан, які признає конституція, є та будуть шановані. Господарської діяльности українців ніякий польський уряд не спинював. Це доказує розвиток кооперації, кас з як доказують цифри і в справі шкільництва українці не мають причини жалітися. Щодо закидів, роблених поліції, що вона бе, то радше справедливий був би закид, що супроти поліції міністр приноровив драконські права в тій ділянці. В поліційнім корпусі, що нараховує 30.000 людей, можуть приключитися надужиття, та кожне повідомлення, навіть анонімне, розглядають і передають судам. **У 1931 р. передали таких справ 1920. Суди розглянули 1.139,** покарали судово ледви 14 людей, а дисциплінарно 95. Це виразно доказує, що несправедливо узагальнюють ті закиди. Що торкається надужить при переписі населення, про що згадував сен. Макух, то заходить цікаве зіставлення лат, а саме інтерпеляцію в цій справі внесли ще перед покінченням перепису, 10. грудня. Щоби оминути можливі неточности, ми ввели таку обективну прикмету національности, як рідна мова та не робили труднощів списовим комісарям непольської національности, як вони зголошувалися. Нпр. у заліщицькім повіті на 340 комісарів, було 102 українців, у тернопільськім воєвідстві 50 прц. і т. д. На всякі згадки в пресі про неточности списове бюро приказувало перевести слідство і низку закидів оконечно заперечено. Крім того є теж стверджені випадки надужить, яких допустилися комісарі-українці, а було їх, згідно з першим рапортом 24. В одному з них комісар українець записав як українців 137 поляків римо-католиків. Міністр наводить низку таких випадків. Самособою, міністр із того не хоче робити закиду, що український нарід фальшував спис, одначе генералізування неточностей товаришами сен. Макуха, які всюди можуть приключитися, зовсім неумотивоване.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗАСІДАННЯ СОЙМУ.

4. лютого радив сойм над полагодою бюдж. преліміnаря на найближчий рік. Референт пос. Медзінський сказав, що преліміnар, внесений урядом устійнив доходи на 2,375.015.800 зол. а видатки на 2,452.383.400 зол. Бюджет ухвалений комісією устійнює доходи на 2.372.357.100 зол., видатки на 2,446.917.511 зол.

У дискусії пос. Рибарський (Кл. Н.), Лянґер (Стр. Л.), Чапінський (ППС), Ґрінбавм (Ж.), Єремич (біл.) заявили, що голосуватимуть проти бюджету. Після кінцевої промови ген. справоздавця Медзінського та мін. скарбу Яна Пілсудського заг. дебату в II. читанні над бюджетом закінчили і засідання замкнули. Найближче засідання в пятницю.

ЗАЯВА ГОЛОВИ УНДО ПОС. Д-РА ДМ. ЛЕВИЦЬКОГО.

У генеральній дискусії над бюджетом від Української Парляментарної Репрезентації говорив пос. д-р Дм. Левицький. Він ствердив, що біланс життя укр. народу в межах польської держави є темний. Мин. року покінчилася т. зв. пацифікація. Здавалося би, що то була тяжка помилка, та на жаль, пацифікація не скінчилася в 1930 р., а тяглася весь 1931 р. і триває досі, хоч не була вже кровава та не вживали в ній війська. Цілий 1931 р. робили ми закиди з приводу надужить і безправств. Українські часописи мають постійно рубрику п. з. „Документи часу". Це вже перестали бути надужиття, а перемінилися в систему. Під політ. оглядом доказує це переповнення тюрем політичними вязнями, засистування самоврядування, відбирання народові назви „український" а вживання терміну „русінські" а навіть „місцевий". Дальше маємо переведення доповняючих виборів у перемиській та сяніцькій окрузі, переведення перепису населення, в якій то справі маємо цілі томи надужить. Під господарським оглядом не перевели відбудови, не заспокоїли голоду землі, не дають селянам кредитів із самоврядних фондів. Зачиняють кооперативи. На селі лютує голод і нужда. У львівському університеті українська молодь майже зовсім не має доступу. На лікарський виділ прийняли ледви 2 українців, на ветеринарію одного.

Хочу кілька слів сказати про декларацію міністра вн. справ з 16. І. ц. р. Відповіді на неї наш клюб у соймі не дав, бо замкнули дискусію над заявою довіря. Від початку вважали ми, що декларацію цю подиктував хвилевий інтерес уряду в Лізі Націй, де розглядали нашу петицію в справі пацифікації. Японський міністр Сато признав цю декларацію п. міністра корисною ілюстрацією політики польського уряду супроти меншин. Коли бачимо, що діється в Харбіні та Шанґаї, не дивуюся, що п. Сато так дивиться на цю декларацію. Та в звіті яп. міністра можна найти вислови осудження метод „пацифікації" а навіть жаль, що польський уряд не дав відшкодування за „пацифікацію". Важна є заява мін. Перацького з огляду на вн. відносини. Це вже третя спроба унормувати відносини польської держави до українців. Першою був принціп Хієнопяста, що польська держава є національною державою, принціп спихання українського народу на рівень етнічної маси без політ. значіння. Принціп цей ввели в діло, одначе відпорний організм селянського народу видержав це і ця теза збанкротувала.

Другою формою унормування відносин до нас була теза введена в життя перед травнем 1926. під назвою реґіоналізму. Ця справа в практиці виявилася неможливою. Теперішня заява мін. Перацького висуває третю тезу, що коли українці будуть у державі льояльними горожанами, себто прихильниками теперішнього режіму, то уряд трактуватиме їх на рівні з іншими горожанами. Себто, що уряд не признає нам у межах держ. суверенности характеру окремішньої правної особи, не бачить у ній членів великого народу, а бачить лише поодиноких горожан, яким за ціну льояльности можна запевнити життя та майно.

Заявляємо, що ніякий відлам української думки на цей новий принціп не згодиться, що той принціп загострить лише відносини та вкінці теж збанкротує. Відносини можуть уложитися корисно лише на основі пошанування нашого народу, свободи та рівности.

—o—

УВІЛЬНИЛИ ПОЛІЦ. СЛУЖБОВИКІВ.

Як ми вже повідомляли у Львові відбувався процес проти службовців політ. поліції: Войцеховського, Ковальчука і тов., обвинувачених у цьому, що били арештованих під закидом комуністичної аґітації. Суд увільнив усіх обвинувачених.

ГАРАКІРІ.

Японський адмірал Шіосава, який командував фльотою в наступі на Шанґай одержав димісію, тому допустився гаракірі. Урядово заперечують це, та в політичних колах твердять, що це правда.

ХАРБІН ЗАЙНЯЛИ.

З Токіо повідомляють, що 4. II. японці війшли до Харбіну. Обсадили урядові й самоврядні будинки та надавчу радіостацію. З того виходить, що раніші вістки про зайняття того міста були неправдиві.

—o—

ОТВОРЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРИЩ.

ЛЕЙК ПЛЕСІД. 4. II. ПАТ. 4. лютого відбулося святочне отворення III. зимових Олімпійських ігрищ. Отворив ґубернатор стейту Нюйорк Рузевелт. Погода дуже гарна. Сильний мороз. Перед 3.000 глядачів передефілювали олімп. змагуни; йшли скоро, щоби так розігрітися. Йшли держ. групами в азбучнім порядку, попереду хорунжий з прапором своєї держави. В поодиноких гуртках видно було люки, причинені контузіями підчас тренінгів.

Першого дня першою точкою був совгарський біг на 500 м. Змагуни ам. системою стартували разом. І. місце у фіналі здобув ам. аматун Ші. Він вів біг від самого старту та не віддав проводу ні на секунду. Перший прибув до мети за 43.4 секунд, 2-ий був славний норвеський совгар Евенсон, 5 м. позаду 3-ій Горд (Зл. Д.), 4-ий Стак (Канада), 5-ий Логен (Зл. Д.), 6-ий Фарел (Зл. Д.). В елімінаціях, що відбулися

Гаківка.

Німеччина—Польща 2:1 (0:0, 1:1, 1:0).
Канада—Зл. Держави 2:1

в 3-х бігах перший побідив Стак (44.3) перед Ші, в 2-ій Евенсон (45.3) перед Логеном, у 3-ій Горд (44.9) перед Фарелем. Відпали в елімінаціях Педерсон і Лондбо.

БУДУТЬ ГРАТИ В „МЯЧ".

ВАШИНГТОН. Яп. амбасадор сказав, що японці зайняли в Шанґаї „вижидаюче становище". Адмірал Намура „гратиме мяч" із зм. адм. Тейлором. Коли вожди гратимуть у мяч, то робитимуть це й японські й американські моряки. Вижидаюче становище Японії вплине на полагоду справи як моряків, які виступали в американській і англійській стрефі.

—o—

Анґльо-американський меморіял.

Чого домагаються від Японії та Китаю?

Анґльо-американський меморіял, висланий 2. ц. м. японському урядові в Токіо і китайському урядові в Нанкіні містить такі домагання: 1. Припинити всі ворожі ділання по обох боках. 2. Припинити мобілізацію й всяке групування збройних сил. 3. Стягнути японські й китайські війська зі всіх точок, де вони стоять проти себе. 4. Для охорони інтернаціональної концесії утворити невтральну смугу, в якій ґенеральний консуль Шанґаю має заґарантувати спокій. 5. Приявши оці умовини, обі сторони мають розпочати негайні переговори, щоби всі непорозуміння між Японією й Китаєм поладнати згідно з паризьким пактом і рішенням Союзу Народів з 9. грудня мин. року.

До англійсько-американської акції прилучилися Франція, Німеччина та Італія.

—o—

ЯПОНСЬКА ВІДПОВІДЬ.

ЛЬОНДОН, 4. II. ПАТ. Із Токіо повідомляють, що на кабінетній нараді заакцептовано врешті японську відповідь, яку сьогодні рано доручено амбасадорам великодержав. Японська відповідь приймає перші чотири домагання умовно, а рішучо відкидує пяте домагання.

—o—

АКЦІЯ ЗАДОВЖЕНИХ ХЛІБОРОБІВ У ФІНЛЯНДІЇ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС, 4. II. ПАТ. В північній Остроботнії кружить поголоска, що задовжені селяни плянують марш до Гельсінґфорсу. Має це статися з початком звичайної парляментарної сесії, щоби натиснути на уряд і парлямент та спонукати їх до негайних розпорядків на користь задовжених рільних варстатів.

—o—

В СПРАВІ КАНДИДАТУРИ ҐІНДЕНБУРҐА.

БЕРЛІН, 4. II. ПАТ. Вимагане законом мінімальне число 20.000 підписів на листах, що висувають кандидатуру Ґінденбурґа на президента німецької республики, осягнено кількакратно. Однак хотячи зорганізувати маніфестацію в честь Ґінденбурґа, ініціятори акції рішили замкнути листи щойно за 10 днів.

—o—

КРІВАВІ БІЙКИ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН 4. . ПАТ. В Берліні і на провінції прийшло до кріваних сутичок з поліцією та заворушень. Між ґітлерівцями, комуністами і членами республиканського Райхсбанеру прийшло в одній робітничій дільниці до гострої бійки. В Любеці підчас бійки між ґітлерівцями, комуністами і соціял-демократами багато осіб ранили. В часі похорону двох убитих комуністів у Свідниці прийшло до сутички з поліцією. Під Лянґенберґом найшли вбитого капітана поліції.

—o—

Компромітація Ґітлера.

Не може дістати німецького громадянства.

БЕРЛІН, 4. II. ПАТ. Оголошені вчора документи, що свідчать про невдалі заходи міністра Фріка надати Ґітлерові німецьке громадянство, викликали зрозумілу сензацію в німецькій публичній опінії. Пресове бюро націонал-соціялістичної партії оголосило комунікат, в якому признає, що Фрік хотів придбати для Ґітлера німецьке громадянство шляхом іменування комісарем жандармерії, однак провідник націонал-соціялістів не хотів здобувати таким способом громадянства, наслідком чого міністер Фрік занехав дальші старання й справи не перевів.

Німецька преса коментує широко документи, оголошені урядом республики. Ліві і демократичні ґазети стараються використати аферу, щоби захитати авторитет Ґітлера. Навіть центрова „Ґерманія" називає старання Фріка комедією, що вирине колись на сценічних дошках. „Берлінер Таґеблят" пише про нездарні маневри Ґітлера, заповідаючи доходження проти Фріка за те, що надужив урядових компетенцій.

НОВИНКИ

— **В чотирнацяті роковини бою під Крутами** відбудеться заходом львівських Укр. Студ. Товариств в неділю 7. II. 1932 р. в 12. год. полудня в салі театру „Ріжнородностей" (Рутовського 22) **Святочна Академія**, на яку запрошує всіх громадян **Комітет**.

— **Французька книжка про українські народні звичаї.** Наш земляк д-р Евген Бачинський, що живе постійно в Женеві, де видає релігійні бюлетени „Еклезія", підготовляє до друку книжку у франц. мові про „Народні українські звичаї". Більшість статтей, що ввійде до цієї книжки була видрукована в швайцарській пресі. Книжка матиме і рисунки. Автор звертається з покликом до одиниць, які вміють оцінити вагу такого видання прийти йому з підмогою пожертвами на цю ціль: Адреса: Eugene Batchinsky, Genève, 3 rue de la Confédération.

— **Львівські харчі.** Міська станиця перевірки харчів у Львові в січні 1932 р. зробила 1231 аналіз; вісімдесятьвісім справ пішло до суду. На 775 пробок молока: в 7-ох було молоко розводнене, в 33-ох збиране, зі сметаною одна. Масло на 202 пробки: 19 мали додаток маргарини, 6 пробок бриндзі було мішанкою сира з оливою та маргариною. На 41 пробок перцю 1-а мала додаток вики. На 9 пробок вина: 3 мали вино скваснілe.

— **Із краевої хроніки.** Під замітом убивства Петра Кочкодана в Дідушицях Великих арештували 22-літнього Феля Соху; арештованого вивезли до лічниці у Стрию, бо він підрізав собі горло. — У Бабчу, богородчанського повіту, пожежа зробила шкоду 35.000 зол.

— **З усієї Польщі.** На стації Лодзь обікрали злодії б. бельґійського премієра Тойміса. — На Виленщині лютував буревій та понищив будинки, телеграфічні стовпи й придорожні дерева.— КОП. придержав на Виленщині 49 пачкарів; 39 арештували, товари на 76.000 зол. забрали. — За вбивство 11-літної дівчини засудив суд у Ґнезні Ставняка на кару смерти, Ярецьку на два роки тюрми.

— **„Великий і малий" Ленін.** Другий та третій випуск 27-томового видання творів Леніна закінчений; наклад досягнув 350.000 примірників. Крім цього видають більшовики вибрані твори Леніна в 6-и томах. Цей „малий Ленін" призначений для широких мас; це видання вийде теж чужими мовами.

— **Пікардова куля остане на місці.** Недавно закордонні часописи були розпустили чутку, що алюмінієву кулю, якою Пікар летів у стратосферу, розріжуть на двое, щоби пополовині дати Бельґії та Австрії. Тепер уже рішили, щоби ця гондоля остала на місці, в Австрії, де Пікар осів був. Пікарів асистент д-р Кіпфер і керманич Фалькнер переконалися, що спровадити кулю на діл булоб дуже тяжко. Треба би чекати й десять літ, щоби дорога була відповідна, аби нею спровадити кулю, що важить 200 кг. За десять літ може вже й забудуть Пікара, бо хто зна скільки буде таких рекордів.

— **Колхозники вчителями.** Більшовицька влада вирішила 100.000 ударників і ударниць із „колхозів" при допомозі окремих курсів підготовити на вчителів народних шкіл.

— **Мадярські прізвища**, які сміливо видержалиб змагання в їдкости з московськими, поширилися новими. Виявляється, що дуже розповсюдненими згірдними прізвищами стали слова „Ленін" і „Троцький". Коли недавно один учитель назвав так ученика, його батько заскаржив його до суду. Професора засудили на грошеву гривну 500 пенго.

— **У домовині на дні океану.** Англійська адміралція повідомляе, що у віддалі 5 миль від Портланд Біль віднайшли підводний човен „М 2", що потонув перед кількома днями. Один торпедовець віднайшов затоплений човен, при допомозі апарату, що реєструє звуки. Два мінолови визначили докладно місце, де лежить човен на морському дні. Нурці ще не пробували пірнути в море з огляду на погану погоду. Видобуття човна потреба кілька тижнів. У звязку з віднайденням човна відкликали панахиду, призначену на пятницю. Відбудеться вона щойно на святочних похоронах 80 моряків, що покищо спочивають у сталевій домовині на морському дні.

— **У кількох словах.** На університетах Чехословаччини є 21.656 слухачів. — У 1931 р. було у Відні 2.300 самогубців. — Бувший керманич російського уряду Керенський хотів виголосити в Ковні кілька рефератів, але Литва не дала дозволу. — Влада перебрала всі будинки в Барсельоні, які належали до езуїтів. — На кораблі „Бідвелъ", що віз нафту з Ню-Йорку, вибух збірник; 6 мороякіів згинуло. — Два французькі летуни Ле Бо і Хотієр виїхали в дорогу довкола Африки на 23.000 км. — Проф. Пікар приготовляе новий лет у стратосферу.

— **Запрошення на маскараду** кооперативи „Український Театр" у Львові можна буде дістати в суботу 6. ц. м. в салі „Української Бесіди" впродовж цілого дня.

——o——

З судової салі.

ПРОЦЕС ПРОТИ ПРОЦИШИНА І ГЕВКА ЗА ГОЛОВНУ ЗРАДУ І ПІДПАЛ.

В четвер 4. ц. м. у другому дні розправи переслухали кільканацятьох свідків акту обвинувачення і оборони.

Першим зізнає **Мозес Білер**, бухгальтер з Тернополя, що сидить в тернопільській вязниці під замітом приналежности до комуністичної партії і сидів якийсь час в одній келії з Гевком у Тернополі. Про Гевка висловлюється відемно. Раз був там свідком суперечки між Гевком і Хоминцем, між котрими ледви що не прийшло до бійки при грі в карти. Не пригадує собі добре, чи під адресою Гевка сказав тоді слово „провокатор", про що зізнавав давніше.

Св. **Богдан Хоминець**, був. ученик уч. семинарії, сидів у Тернополі в одній келії з Гевком, з котрим зовсім не жив, не вносить нічого нового. На питання вотанта рад. Тертіля не може вияснити, чому раз грав у карти з Гевком.

Св. **Євдоха Кальба**, літ 40, селянка з Лубянок Нижних, бачила, як 21. вересня 1930 (тоді була пожежа у Оборського в Збаражі) в неділю в часі свята Рождества Пресв. Богородиці вертав обв. Процишин зі Збаража до Лубянок Нижних до свого дому. Ще не було темно, а пожежа у Збаражі вибухнула щойно пізніше, як обв. Процишин вернув до Лубянок Нижних. Обв. Процишина не бачила ніколи в товаристві обв. Гевка.

Св. **Онуфрій Пилипчук**, літ 55, селянин з Лубянок Нижних, зізнає подібно як попередній свідок.

Св. **Юзеф Зюлковський**, командант постерунку поліції у Збаражі, зізнає, що провадив перший вступне слідство проти обв. Гевка, котрий перед ним у присутности проф. Длуґошовського признався, що підпалив Оборського 21 вересня 1930 в товаристві обв. Вас. Процишина, а в дійсности підпалив сам Процишин, а Гевко лише був при цьому. Опісля оба утікали поза загороди Оборського, при утечі коло шкарпа Гевко упав, Процишин його перескочив і побіг у напрямі до Лубянок Нижних (мурованкою 4 км. від Збаража), а Гевко прибіг на подвіря Оборського і зачав там рятувати. Признався Гевко перед ним також, що рано критичного дня Процишин намовляв його вступити до УВО. Цей свідок стрінув крит. дня обв. Процишина около год. 11 на дорозі до Збаража і вже тоді подумав собі, що Процишин їде до Збаража виконати якусь „роботу". Другого дня (22 вересня 1930) в ночі на спілку з постер. Целером і якимсь сержантом фірою брата Процишина — Михайла — поїхав до Лубянок Нижних до тітки обв. Процишина Евдокії Амброжної, щоби його арештувати. Хату відчинив Амброжни і сказав, що Процишина у нього нема, а Процишин спав у другій кімнаті. Чи хотів втікати, не знає; сидів на ліжку розібраний. Там його арештував і привіз на постерунок до Збаража, але його не переслухував. В 1928 р. відібрав від Процишина два примірники „Сурми". Доносу за це до прокуратури не робив, тільки до своєї влади, але від тоді його інвіґілював. Оборонці д-р Шухевич, д-р Баран і д-р Старосольський задають свідкові численні питання щодо вияснення подробиць його зізнань, бо свідок зізнавав дещо інакше у слідстві і на попередній розправі. Обв. Процишин на домагання оборони вияснює, як то було зі „Сурмою" в 1928 р. (тоді Проц. був в семій гімн. клясі). На почту до Збаража прийшов до нього якийсь неоплачений лист, котрий він викупив, не знаючи зовсім, що в ньому є. Коверта листа була нарушена. Був тоді разом зі своїм знакомим Яструбецьким. Коли тільки вийшли з почти, приступив до нього Зюлковський, його арештував і коло порога почтового будинку відобрав від нього коверту зі „Сурмою", що св. Зюлковський потверджує.

Св. **Станіслав Целер**, постерунковий в Збаражі, тепер поліц. аґент у Тернополі, робив критичного дня службу у Збаражі, а побачивши огонь у Оборського, заалярмував пожежну сторожу та перший прибіг до огню, а почув два стріли від стодоли Оборського. Зізнає подібно як Зюлковський.

Св. **Антін Пізунський**, римо-кат., сусід Оборського, зізнає, що крит. дня вернув вечором з міста на Пригородок і коли у хаті почали читати газету, зробилося ясно на дворі, він вибіг з хати і побачив, що горить Оборський. Він перший прибіг на рятунок, за ним якийсь жид, а за жидом сусід Береза. Як тільки стало горіти, бачив, як з подвіря Оборського скоро виїхала якась фіра. Сусідка Гелена Сокальська розказувала йому, що Ол. Березівна, що мешкає у свого батька недалеко Оборського, одержує великі гроші з якогось банку і з тих грошей поважні суми виплачує тим, хто підпалює поляків.

Св. **Гриць Ганусевич**, селянин з Лубянок Нижних, бачив, як обв. Процишин критичного дня вернув домів, заки смеркло́ся, а щойно пізніше зауважив луну від Збаража. Також зізнає свідок **Ірина Голещук**, селянка з Лубянок Нижних.

Св. Пилип Демчук, селянин з Лубянок Нижних, заступав крит. дня дорожника і з його доручення робив записки щодо руху на мурованій дорозі зі Збаража до Лубянок Нижних. Стояв на дорозі, яких 300 метрів від Збаража. Було ще видно, як дорогою зі Збаража звичайним кроком перейшов обв. Процишин, убраний у біле пальто і капелюх. Свідок його пізнав з лиця і бачив, як обв. Процишин пішов дальше спокійно у напрямі Лубянок. Огонь у Оборського вибухнув доперва за яких сорок мінут від хвилини, як біля нього перейшов Процишин.

Св. **Микола Бермет**, форналь з Лубянок Нижних, вертав крит. дня верхом з почтою для фільварку і ще за видна стрінув обв. Процишина вже на половині дороги зі Збаража до Лубянок Ниж. Його добре з лиця пізнав і хотів навіть з ним говорити, але не мав відваги, бо це студент, а він форналь. Конем приїхав на фільварок і аж ген значно пізніше, коли був на подвірю, побачив пожежу у Збаражі.

Св. **Василь Сосновський**, літ 19, був. учень ґімн. з Куровець, пов. Тернопіль, зізнає, що сидів разом з обв. Гевком і що той набрехав перед слідчим суддею, що свідок має вибухові матеріяли, хоч те все було неправда і того свідок Гевкові не говорив.

За згодою сторін відчитано заприсяжені зізнання св. Захара Ванкевича, властителя млина в Карначівці у Кремянецькому повіті на Волині, давніше мешканця Збаража, що бачив теж обв. Процишина на дорозі до Лубянок критичного дня перед тим, заки вибухнула пожежа у Оборського.

Св. **Микола Гевський** сидів якої пів години разом з Гевком у Збаражі і чув від нього, що він кари не боїться, бо він малолітній, його родичі порозуміються з адвокатами і кара для нього буде мала.

Ще в середині розправи другого дня обор. д-р Шухевич поставив внесок на переведення поновної судейської візії льокальної в загороді Оборського у Збаражі, бо предложені шкіци не дають точного зясовання подій. Над сподівання до цього внеску прилучився і прокуратор.

Обор. д-р Ст. Баран поставив внески покликати на свідка начальника вязниці в Тернополі Яна Шпунара на ствердження обставини, що ізоляція обвинувачених Гевка від Процишина була так строга, що якенебудь порозуміння між ними устне, чи грипсами було вповні виключене і що доставу харчів для них все точно і строго контролювали.

Прокуратор спротивився проти дальших внесків оборонця д-ра Ст. Барана. Трибунал вирішення у цій справі відложив на пізніше.

Св. Владислав Рибак, поліційний аґент з Тернополя був тим, якого слідчий виділ делеґував разом з аґентом Земброном до Збаража для переведення слідства. Приїхали там вечером 22. вересня 1930 і на постерунку поліції в присутности свідків Людвіковського і начальника суду Закшевського переслухував обв. Гевка і обв. Процишина. Свідок переслухував також обв. Процишина, котрий до вини не признавався і перечив усьому, що на нього наговорив Гевко. Свідок предкладає грубий зшиток списаних через нього зізнань обв. Гевка, який підписав нач. суду Закшевський з дивною допискою „корам ме" (у моїй приняві). Це викликує здивування навіть у предсідника трибуналу рад. Мединського (колишнього прокуратора у Стрию), котрий тих поліційних записок не хоче приняти. Свідок оповідає дальше між іншим з зізнань обв. Гевка, що обв. Процишин 19. вересня 1930 р. — отже на два дні перед пожежою у Оборського — він Процишин на шпаковатім коні свого брата об'їхав в ночі всі фільварки і стиг-

тя в околиці та переконався, що легко їх підпалити. Обв. Процишин перед підпалом оборога у Оборського перехрестив оборіг, обляв його спіртом, що купив його тогож дня у складі „Народньої Торговлі" у Збаражі, а щойно тоді підпалив. Те саме є в акті обвинувачення.

Обор. д-р Вол. Старосольський ставить внесок покликання кількох свідків з родини обв. Гевка на обставину, що обв. Гевко походить з родини алькоголіків, а дехто з родини помер навіть на „делірію тременс" і на покликання до розправи психіятрів — знавців на обставину, що обв. Гевко, коли підпалював мав шіснацять літ і фізично дозрівав, а в тому часі тіло росте коштом нераз моральних вартостей, що відбивається головно на тому, що говорить неправду і імагінує.

Обор. д-р Ст. Баран ставить внесок на переведення доказу зі свідка Гриця Куріци, студ. прав у Львові, Богданівка 2 б, на обставину, що обв. Гевко з котрим свідок сидів у Тернополі, видумував ріжні несотворені злочини на політичних вязнів і доносив про це слідчому судді, а те все опісля виявилося неправдою. Так було з вязнем Павлусем.

Обор. д-р Ст. Шухевич піддержує внески обор. д-ра Старосольського і просить допустити їх.

Прокуратор виступив проти всіх зголошених тепер внесків оборони, на це обор. д-р Старосольський реплікує.

Трибунал рішив оголосити свою ухвалу щодо всіх внесків оборони щойно на слідуючий день і в тій ціли відрочив розправу до пятниці пів до 10-ої год. рана.

Присуд оголосять у суботу вечором.

СПОРТ.

Лещатарські змагання У. С. С. К-у

Лещатарська секція У. С. С. К-у організує в дні 7. лютого лещатарські змагання у зіздовому бігу в Славську. Зголошення приймають на старті. Збірка в год. 9. в домівці У. С. С. К-у (дім почти). До змагань запрошуються всі клюби, що належать до Українського Спортового Союзу. Біг відбудеться лише в мужеській конкуренції.

Совгарські змагання.

Український Спортовий Союз уряджує в дні 21. лютого ц. р. совгарські змагання в фігуровій їзді для жінок і мущин. Організацією змагань займається У. С. С. К. Зголошуватися на адресу: Я. Рак, Листопада 31. У дні 9. лютого в год. 19.30 відбудуться в домівці У. С. С. К-у в Акад. Домі сходини, на яких будуть подані точні інофрмації та правила змагань. Речинець зголошень 9. II., год. 20.

Курс спортових інструкторів.

Спортовий реферат С. У. С. О. П-у спільно з У. С. С. К-ом уряджують впродовж лютого курс спортових інструкторів для повітових студентських секцій. Студенти, члени львівських клюбів, що належать до У. С. С., можуть рівнож зголоситися на цей курс. Зголошення приймає до 10. II. Ярослав Рак.

Нещастя в Лейк Плесід.

На олімпійській дорозі для змагань у бобслею (кермові санки) підчас тренінгу німецькій дружині приключилося нещастя. Санки з чотирма сидженнями, кермовані кап. Цяном і керманичем Мельгорном на небезпечнім скруті зі скорістю ок. 35 км. пробили стіну, яка відділює грище від глядачів, летіли ок. 30 м. повітрям і розбилися об дерево. Кап. Цян зломив собі руку, потерпів теж тяжкі внутрішні контужения. Керманич Мельгорн має теж зломану руку і легші рани. Інші два мигуни ранені легко. Німеччина мусить дати заступника для цих санок.

І другу 4-ку стрінула катастрофа. Її керманич Грау ранений так тяжко, що не візьме участи в змаганнях.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

КООПЕРАТИВНІ ВІСТИ, економічно-кооперативний двотижневик. Р. II. Ч. 2. 15. січня 1932 р.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО, орган Взаїмної помочі українського вчительства. Місячник. Січень, 1932 р. Ч. 1. Рік XX.

ЗИЗ. Рік IX. Ч. 2. 15. січня 1932 р.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ, ілюстрований місячник для шкільної дітвори. Р. XI. Ч. 6. Лютень 1932 р.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО — двотижневий журнал літератури й політики. Ч. 96, 97. Січень 1932 р.

PRZEGLĄD SPOLECZNY, miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej.

WSCHÓD, ilustrowany kwartalnik poświęcony sprawom Wschodu. R. III. Warszawa, styczeń 1932 r. № 1–2.

NASZA PRZYSZŁOŚĆ, wolna trybuna zachowawczej myśli państwowej. Styczeń, 1932.

Bulletin mensuel de renseignements économiques et sociaux. XXII рік. Ч. 12. Грудень 1931. Revue Internationale d' Agriculture.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 4. II. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 2·60 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·10 зол., сир [illegible] 4·50.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Львівський Український Театр „Цвіркун" (саля Ремісничої Палати, Стрілецька пл. ч. 7).

Неділя, 7. II., год. 3.30 попол. „Наталка Полтавка" — народня оперета Котляревського.

Неділя, год. 7.30 веч. „**Черці**" — весела комедія С. Гідяра.

Білети можна скорше купувати в Нар. Торговлі, а в день вистави при касі.

Великий Театр.

Пятниця, 5. II. год. 7.30 веч. „Масковий баль".

Театр Ріжнородностей.

Пятниця 5. II. год. 8. веч. „Друге імя кохання".

Кіна.

АПОЛЬО: „Шиб ч. 23".
КАСИНО: „Роман" (із Гретою Ґарбо).
КОПЕРНИК: „24 години".
ЛЕВ: „Мексиканка".
МАРУСЕНЬКА: „24 години".
МІРАЖ: „Геть із коханням!" (Ліліяна Гарвей).
ОАЗА: „Х. 27" (Марлена Дітріх).
ПАН: „Сірий дім".
ПАЛЯС: „Сальто мортале".
ПАСАЖ: „Авто над проваллям", „Пат і Паташон як газетярі".
ПРОМІНЬ: „Княжна джезбенду".
СОНЦЕ: „Білі індіяни", „Весна почувань".
СТИЛЕВЕ: „Кінець світа".
УТІХА: „Монті в хмарах" і „Забудеш мене".
ХИМЕРА: „Великий Габо".

Програма радіо.

Неділя, 7. лютого 1932 р.

Лайпціг (259,3) 18.00 Хор. **Льондон** (355,9) 22.05 Концерт. **Гельсінгфорс** (368,1) 19.05 Пісні. **Гамбург** (372,2) 22.20 Танкова музика. **Берлін** (418) 20.00 Танець народів. **Рим** (441,2) 17.00 Концерт. **Лянґенберґ** (472,4) 16.20 „Конференція розброєння". **Прага** (488,6) 18.00 Концерт. **Мілано** (501,7) 17.40 Танкова музика. **Брюсель** (509,3) 21.00 Опера. **Відень** (517,2) 19.30 „Атлантида". **Рига** (525,4) 4.35 Танкова музика. **Мінхен** (532,9) 19.40 Концерт. **Будапешт** (550,5) 15.45 Пісні. **Осльо** (1083) 19. 30 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 6. лютого 1932 р.

Львів (380,7) 11.45 Перегляд преси. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Шкільний ранок. 12.45 Грам. кружок. 13.10 Про погоду дня. 13.15 Господарська оповістка. 15.00 Грам. кружок. 15.15 Військові вісти. 15.25 Грам. кружок. 15.30 Шахи. 15.45 Грошева біржа. 15.50 Біржа. 16.20 Радіохроніка. 16.40 Грам. кружок. 18.05 Для дітвори. 18.30 Концерт. 18.50 Всячина. 19.15 Листування. 19.25 Грам. кружок. 19.35 Грам. кружок. 20.00 На овиді. 20.15 Концерт. 20.55 „Париж". 22.10 Концерт. 23.10 Передачі закордонних станиць.

Подяка.

Т-во У. Ц. К. Відділ у Львові почуває себе до милого обовязку зложити отсею дорогою сердечну подяку всім особам і установам, що своїми пожертвами або безпосередньою участю допомогли в уладженні Ялинки для дітей емігрантів з В. України в дні 19. I. ц. р.

Зокремаж: Вп. д-ру Дашкевичу і Т-ву „Луг" за безплатне помешкання.

За пожертви в грошах і натурі Вп.: д-ру Паньчишину, д-ру Мальчику, п. С. Мальчиковій, п. С. Дорошенковій, п. Н. Білинській, пп. І. Дейнеці, О. Оиськові, Теод. Піяцці, п. Вінклерові, Гандельманові, П. Стрих; Товариствам: „Просвіта", „Народня Торговля", „Маслосоюз", „Центросоюз", Кооп. „Рій", Т-ву Допомоги Емігрантам з В. України у Львові, В-ву „Червона Калина". Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Вп. Усті Грицик, Хорові Т-ва „Луг" і проф. В. Кудрикові за участь в концерті. Вп. проф. Кудрикові ще за прегарну гру на фортепіяні, котрою він весь вечір уприємнював дітям забаву та співи колядок. Вп. Ніні Судниківні і Теодозії Хомівні за повну пожертви працю в підготовці Ялинки і підчас самої вечірки при буфеті для дітей.

Нарешті всім Луговикам і Луговичкам за тепле приняття і провід діточими забавами, що лишили в маленьких серцях незабутній спомин мило проведеної вечірки. 1332 1-1

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ФІЛІЇ „ПРОСВІТИ" В РОЖНІТОВІ

відбудуться дня **12. лютого 1932 р.** в год. 16-ій в льокалі читальні „Просвіти" в Рожнітові з слідуючим денним порядком:

1. Відчитання і принятгя протоколу з попередних Заг. Зборів. 2. Справоздання уступаючого Виділу і уділення йому абсолюторії. 3. Вибір нового Виділу. 4. Внесення і запити.

Виділ.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.